

# TAKK- SOM ETT STÖD I FÖRSKOLAN

TECKEN SOM ALTERNATIV OCH KOMPLETTERANDE  
KOMMUNIKATION

Grundnivå  
Pedagogiskt arbete

Antonia Maric  
Katarina Zeko

2020-FÖRSK-G60



HÖGSKOLAN I BORÅS

**Program:** Förskolläraryrket

**Svensk titel:** TAKK - som ett stöd i förskolan, tecken som alternativ och kompletterande kommunikation

**Engelsk titel:** TAKK - as a support in preschool, signs as alternatives and complementary communication

**Utgivningsår:** 2020

**Författare:** Antonia Maric, Katarina Zeko

**Handledare:** Kristina Bartley

**Examinator:** Märtha Pastorek Gripson

**Nyckelord:** TAKK, förskolan, kommunikation, gester

---

### **Sammanfattning**

Syftet med studien är att undersöka hur pedagoger använder metoden TAKK i förskolan för att stärka barns språkutveckling. Vi undersöker även hur specialpedagoger och logoped vägleder pedagogerna i arbetet med TAKK. Vårt intresse för metoden uppkom då vi under våra VFU-perioder såg att metoden är en stor del i förskolans vardag. Under vår utbildning på högskolan har vi inte fått ta del av kunskaper kring metoden därav valde vi att i denna studie fördjupa oss i metoden TAKK. Vi har intervjuat tre förskollärare, två specialpedagoger samt en logoped. Vi valde att använda oss av semistrukturerade intervjuer. Grundarbetet startade med en fördjupning i det sociokulturella perspektivet med fokus på Vygotskijs teori. Resultatet i studien tar stöd och knyter an till tidigare forskning om barns språkutveckling och tecken som stöd.

Studiens resultat visar att TAKK är en metod som stärker barns kommunikation och språkutveckling. Resultatet visar också att TAKK gynnar alla barn i förskolan, inte enbart de barn som är i behov av kommunikationsstöd. Metoden kan skapa en inkluderande miljö för barnen på förskolan, där barnen lär tillsammans och kan kommunicera med varandra. Studien visar att det råder brist i utbildning för pedagoger inom metoden TAKK. Specialpedagogerna samt logopeden som är några av de som vägleder förskollärare i arbetet med metoden TAKK, kan se att en förändring i metodens användande har skett. Metoden användes enligt specialpedagogerna samt logopeden för att stötta enskilda barn i behov av kommunikationsstöd, i dagsläget menar dem att metoden används för hela barngrupper. Förskollärarna som vi intervjuat anser att den utbildning som erbjuds för pedagoger är under för få tillfällen och att detta leder till bristande kunskaper inom metoden

TAKK. Specialpedagogerna samt logopeden menar att förskollärarnas intresse och tid krävs för att en utbildning inom metoden ska ske.

## Innehållsförteckning

<b>INLEDNING</b> .....	<b>6</b>
<b>SYFTE</b> .....	<b>8</b>
Frågeställningar .....	8
Begreppsdefinition .....	8
<b>TIDIGARE FORSKNING</b> .....	<b>9</b>
Tecken som stöd för språkutveckling i tidig ålder .....	9
Tecken som stöd i förskolan .....	10
Elevinflytande genom TAKK i grundsärskola.....	11
Brist i utbildning inom TAKK .....	11
Sammanfattning av tidigare forskning.....	12
<b>TEORI</b> .....	<b>13</b>
Vygotskij.....	13
Proximala utvecklingszonen .....	14
Internalisering, mediering och artefakt.....	14
<b>METOD</b> .....	<b>16</b>
Validitet och reliabilitet.....	17
Urval.....	18
Kort beskrivning av urvalspersonerna .....	18
Förskollärare.....	18
Specialpedagoger.....	19
Logoped.....	19
<b>GENOMFÖRANDE</b> .....	<b>20</b>
Forskningsetiska principer .....	21
Analys och bearbetning .....	22
<b>RESULTAT</b> .....	<b>23</b>
Förskollärare .....	23
TAKK som komplement, förstärkning och stöttning i barns språkutveckling .....	23
TAKK som en del i förskolans vardag .....	25
Att fånga barns intresse kring TAKK.....	26
Vägledning och kunskap i pedagogernas arbete med TAKK.....	27
Fördelar och nackdelar med TAKK .....	28
Specialpedagoger .....	29
Stöd och vägledning för pedagoger som arbetar med TAKK .....	29
Metoden TAKK ett tidigt komplement för alla.....	30
Fördelar och nackdelar med TAKK .....	32
Logoped .....	33
Vägledning för pedagoger .....	33
TAKK, en del av pedagogers vardag .....	33
TAKK som fördel för barns språkutveckling .....	34

<b>Jämförelse mellan yrkesgrupperna .....</b>	<b>35</b>
<b><i>RESULTATDISKUSSION.....</i></b>	<b>37</b>
<b><i>METODDISKUSSION .....</i></b>	<b>41</b>
<b><i>DIDAKTISKA KONSEKVENSER .....</i></b>	<b>42</b>
<b><i>REFERENSLISTA.....</i></b>	<b>43</b>
<b><i>BILAGOR .....</i></b>	<b>46</b>
<b>Bilaga 1 .....</b>	<b>46</b>
<b>Bilaga 2 .....</b>	<b>48</b>
<b>Bilaga 3 .....</b>	<b>50</b>
<b>Bilaga 4 .....</b>	<b>51</b>
<b>Bilaga 5 .....</b>	<b>52</b>
<b>Bilaga 6 .....</b>	<b>53</b>

## INLEDNING

Från det att ett barn föds söker barnet kontakt med sin omgivning. För att få kontakt använder barnet sin kropp och sina olika sinnen. Enligt forskning har det visat sig att barn har en förståelse för cirka hundra ord innan barnet själv kan uttrycka orden verbalt (Södertörns folkhögskola 2018). Alla människor har behov av att uttrycka tankar och känslor från det att man föds. I samspel med andra människor växer människan och får en känsla av delaktighet och nya känslor upptäcks. Genom samspel ges människan möjlighet att utbyta erfarenheter och upplevelser, detta gör att vi människor behöver en kommunikativ miljö för att samspel ska uppstå (Öhman 2006, ss. 54–55).

Språk beskrivs enligt Nationalencyklopedin (2018) som det mest användbara och viktiga när det gäller kommunikation. I kommunikation ingår språk, tal, gester, kroppsspråk, mimik och ljud (Heister Trygg 2012, ss. 28–29). Vidare beskrivs att språk innefattar tre av människans olika fem sinnen, synen, det verbala språket, hörseln, skriftspråket och känseln. Språket är mer än bara kommunikation, språk handlar om hur vi människor på olika sätt delar budskap. Det vanligaste vi människor tänker när det talas om språk är det verbala språket, dock ingår även kroppsspråk och teckenspråk. Språk är ett begrepp som har flera definitioner, språk kan ses utifrån ett estetiskt perspektiv där dans, bild, rörelse och drama är några av de kommunikationssätt som kan användas för att förmedla språk (Parks Haas, 2011). I beskrivningen av vad språk är nämns att alla människor besitter språk, däremot kan kommunikationen ske på olika sätt (Nilsson & Waldemarson 2016, ss. 29–30). Vi är medvetna om att det finns en estetisk syn på språk däremot har vi valt att i denna studie fokusera på att språk och kommunikation är något sker verbalt.

Alla människor har inte förmågan att kommunicera genom skrift eller det verbala språket, detta gör att det är viktigt med alternativa kommunikationsmetoder. TAKK är en alternativ kommunikationsmetod som går ut på att teckna samtidigt som man använder sig av det verbala språket. I metoden förstärks och tydliggörs vissa ord med hjälp av handrörelser för att underlätta kommunikation (Heister Trygg 2012, ss. 21–25). TAKK är en metod som enligt vår uppfattning växer och används mer och mer på flera förskolor runt om i landet. När en pedagog ska använda metoden behövs kunskaper om språk, tal, tecken och kommunikation. Som pedagog är det även viktigt att ha kunskaper om olika alternativa kommunikationsvägar som kan underlätta språkutvecklingen för barn med kommunikationssvårigheter (Heister Trygg 2012, ss. 21–25).

Engdahl och Ärlemalm-Hagser (2015, s. 46) poängterar att förskolan är det första steget i ett barns utbildning, förskolans arbete bildar grunden för barnets fortsatta lärande. Detta gör att förskollärare bör ha kunskaper om hur man kan bemöta och underlätta undervisningen för alla barn på förskolan. Under utbildningens gång anser vi att vi inte fått ta del av tillräckligt med kunskap om metoden TAKK. Däremot har vi under våra VFU perioder upplevt att metoden TAKK är en stor del av förskolans vardag. Detta har bidragit till att vårt intresse och nyfikenhet för metoden TAKK ökat.

Inom förskolans verksamhet har metoden TAKK blivit en stor del och metoden används på många förskolor runt om i landet. TAKK används idag både för barn i behov av kommunikationsstöd samt för barn som inte är i behov av stöd. Fitzpatrick, Thibert, Grandpierre och Johnston (2014) belyser att intresset för att lära sig hur metoden TAKK fungerar samt hur den ska användas har ökat med tiden. Förr användes metoden enbart som stöd till barn i behov av kommunikationsstöd, idag används metoden som stöd till barn oavsett behov. Vi anser att metoden TAKK är en viktig del i vårt framtida yrke som förskollärare. Vi bör ha kunskaper om hur vi kan underlätta undervisningen för alla barn. En viktig del inom metoden TAKK lägger stor vikt vid att belysa att metoden aldrig hindrar språkutvecklingen. När ett barn lärt sig ett tecken och därefter lärt sig ordet kommer barnet att använda ordet istället för att teckna det. Metoden TAKK anses vara en väg som kan underlätta det verbala språket (Heister Trygg 2012, ss. 28–29).

För att förskolans ska hålla en god kvalitet bör pedagogerna arbeta utifrån förskolans läroplan. *I Läroplanen för förskolan* (Lpfö 2018, s. 11) står det att förskollärare ska ansvara för att utmana barnens nyfikenhet och förståelse för språk och kommunikation, samt att pedagoger har i uppgift att hitta vägar för att fånga barns nyfikenhet och intresse till att vilja lära.

## **SYFTE**

Syftet med vår studie är att undersöka hur pedagoger använder metoden TAKK i förskolan för att stärka barns språkutveckling. Vi undersöker även hur specialpedagoger och logoped vägleder pedagogerna i arbetet med TAKK.

## **Frågeställningar**

Utifrån syftet har vi formulerat frågeställningar baserat på hur TAKK används och vad metoden bidrar till.

- Hur används TAKK i förskolan?
- I vilka situationer i verksamheten använder pedagogerna TAKK?
- Hur anser pedagogerna att TAKK stärker barns språkutveckling?
- Hur erhåller pedagoger kunskaper om TAKK?
- På vilket sätt vägleds pedagogerna i sitt arbete av specialpedagoger och logoped?

## **Begreppsdefinition**

*TAKK* - Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation. Ett hjälpmedel bestående av tecken i form av handrörelser som förstärker ord i meningar. Ett komplement till det talade språket (nationalencyklopedin u.å.).

*AKK* - Alternativ och Kompletterande Kommunikation förkortas AKK. Det finns olika AKK redskap det mest vanliga är TAKK. AKK handlar om olika insatser som stödjer kommunikationen. Dessa används oftast då en person har svårt att tala eller förstå det talade språket (nationalencyklopedin u.å.).

*Gester* - Gester är ett kommunikationsmedel som är icke verbalt. När man utövar gester används kroppsdelar och rörelse för att överföra budskap. Kroppsspråk eller gester används till stor del i kombination till det talade språket för att förtydliga och förstärka det talade språket (nationalencyklopedin u.å.).



## **TIDIGARE FORSKNING**

I vår studie har vi valt att utgå från tidigare forskning som berör tecken i tidig ålder samt TAKK i förskolan. I den tidigare forskningen belyses vikten av tecken som komplement till de talade språket och hur tecken kan stärka barns språkutveckling. Med hjälp av forskningen vill vi få en djupare bild i hur metoden används i förskolan och varför. Vi har även valt en forskning som handlar om elevinflytande med hjälp av TAKK i en grundsärskola för att betona vikten av att TAKK kan hjälpa barn att uttrycka sina viljor och idéer. Avslutningsvis har vi valt forskning som visar att det råder brist i utbildning inom TAKK. Tilläggas skall att vi haft svårighet att hitta relevant forskning till vårt valda ämne. Stor del av den forskning vi hittat har berört TAKK med fokus på metoden i samband med grava funktionsnedsättningar vilket inte är helt relevant utifrån vårt syfte och frågeställningar. I urval av tidigare forskning visas enbart positiva följder av användandet av metoden TAKK. Detta skapar en svårighet för oss att göra en kritisk granskning av tidigare forskning då de nackdelar som nämns berör utbildningen för pedagoger inom TAKK.

### **Tecken som stöd för språkutveckling i tidig ålder**

Kirk, Howlett, Pine och Fletcher (2013) beskriver hur mammor tidigt kommunicerar med sina spädbarn med hjälp av tecken och handrörelser. Ett exempel på en sådan kommunikationssituation är då mammorna visar att barnen ska dricka mjölk eller att mjölken är varm. Vid slutet av spädbarnsperioden har barnet själv börjat lära sig att med hjälp av gester visa sina behov. Exempel på gest kopplat till barnets behov kan vara då barnet vill dricka något. Barnet för då handen mot munnen som om de håller i en flaska. Barnets gest och teckenanvändning är beroende på vilken miljö barnet befinner sig i (Kirk, Howlett, Pine & Fletcher 2013).

Barn i Italien är uppväxta med en mer gestrik miljö om man jämför med barn i Amerika. Något som är framträdande i forskningen är att barnen i Italien använder gester utan att kombinera dem med verbala ord. Detta har bidragit till att ordförrådet hos de italienska barnen är markant mindre till skillnad från de amerikanska barnen som använder gester i kombination till det verbala språket (Kirk, Howlett, Pine & Fletcher 2013). Brereton (2010) beskriver hur vuxna tolkar barns handrörelser för att förstå vad barnet söker och vad barnet vill få fram utan att vara verbal. Brereton (2010) menar att alla barn stärks av att lära sig flera språk. Teckenspråk eller att teckna som komplement till det verbala ses som språk som hjälper barn att få mentala bilder av ords betydelse (Brereton 2010). Genom att använda fler

sinnen samtidigt menar Brereton (2010) ökar barnet lust till lärande. Hon beskriver att barnen genom tecken får se, höra samt känna på orden. När en vuxen talar till ett barn menar forskaren att barnet omedvetet inte anstränger sig för att höra vad som sägs. Använder den vuxna istället tecken som komplement till det verbala språket ser barnet orden som mentala bilder. Brereton (2010) menar då att barnet anstränger sig mer och barnets fokus ökar.

### **Tecken som stöd i förskolan**

Brereton (2010) beskriver hur en förskollärare märkt hur barn mellan fem och sex år hade svårigheter med att komma ihåg ord. Genom att använda sig utav tecken märkte förskolläraren att barnen hade lättare att komma på ord som de tidigare haft svårigheter med att minnas, detta genom att barnen fick höra samt se ordet. Moses, Golos och Bennett (2015) menar att barn lär sig att läsa med hjälp av dual coding. Dual coding är en kognitiv teori som bygger på en idé om att mentala bilder hjälper till att utveckla lärandet. Genom att använda sig av det verbala och det icke verbala språket, eller en kombination av varandra skapas fler vägar till läs och skrivkunnighet (Moses, Golos & Bennett 2015). Fitzpatrick, Thibert,

Grandpierre och Johnston (2014) belyser i sin studie att tecken som komplement till det talade språket är en effektiv metod som stärker barns språkutveckling. I studien används uttrycket "Baby Sign" som fungerar på samma sätt som metoden TAKK. Genom "Baby Sign" har det visat sig att långtidsminnet ökar genom att använda tecken som komplement till det verbala språket. Genom att barnet kan koppla en gest till ett ord gör det att barnet har lättare för att komma ihåg ordet då barnet kopplar ordet till en rörelse som barnet kan associera till (Fitzpatrick, Thibert, Grandpierre & Johnston 2014).

Moses, Golos och Bennett (2015) beskriver hur tecken har använts för barn med hörselnedsättning, de menar att även hörande barn med läs och skrivsvårigheter gynnas av att använda sig av tecken i undervisningen. Fitzpatrick, Thibert, Grandpierre och Johnston (2014) menar att tecken användes förr som ett stöd för barn i behov av kommunikationsstöd. Idag kan man se att tecken som komplement till det verbala språket gynnar även de barn som inte är i behov av kommunikationsstöd. Moses, Golos och Bennet (2015) menar att den traditionella undervisningen fungerar men att de bör finnas alternativa inlärningsmetoder för att inkludera alla barn, så som metoden TAKK.

### **Elevinflytande genom TAKK i grundsärskola**

Martinsson Niva (2016) har gjort en avhandling där syftet med studien är att undersöka pedagogers arbete med elevinflytande på en grundsärskola. Grundsärskolan arbetar med TAKK för att främja barns språkutveckling. Martinsson Niva (2016) har genom videoinspelningar, fältanteckningar, observationer och intervjuer arbetat med pedagogerna, föräldrar och barnen på grundsärskolan. Intervjuernas fokus var att ta reda på hur föräldrarna och pedagogerna anser att metoden TAKK stärker barnens inflytande i verksamheten. Även eleverna fick delta i intervjuerna, här var istället fokus på hur eleverna anser att metoden TAKK fungerar som stöd i undervisningen. Sammanfattningsvis pekar resultatet i studien på att metoden TAKK haft en positiv inverkan för att främja elevers förmåga att kunna uttrycka sig och även sina åsikter (Martinsson Niva 2016). Även pedagogerna menar att metoden TAKK bidragit till att pedagogerna fått en större förståelse för eleverna. I sin tur bidrog metoden TAKK till att elevinflytandet i grundsärskolan ökade. Detta genom att eleverna med hjälp av TAKK kunde uttryckte sina viljor och idéer och därmed ta initiativ (Martinsson Niva 2016).

### **Brist i utbildning inom TAKK**

Barker, Akaba, Brady och Thiemann-Bourque (2013) undersöker metoden ACC som är den engelska benämningen av metoden alternativ och kompletterande kommunikation. Barker, Akaba, Brady och Thiemann-Bourque (2013) beskriver metoden ur ett perspektiv där fokus är på individer med olika utvecklingsstörningar. I studien beskriver forskarna att metoden har en stor betydelse för alla barn och individer, då metoden stärker barns språkutveckling. Däremot menar forskarna att det finns brist i utbildning inom metoden. Det belyser vikten av att fler människor bör genomgå utbildning inom området. Individen som använder sig av metoden TAKK, gynnas av att flera i individens omgivning också använder sig av metoden TAKK (Barker, Akaba, Brady & Thiemann-Bourque 2013). I studie beskrivs att många pedagoger som använder metoden TAKK inte har någon utbildning inom metoden, utan att många av pedagogerna är självlärda. Även Heister Trygg (2012, ss. 22–24) beskriver att brist i användandet av metoden TAKK finns. Barker, Akaba, Brady och Thiemann-Bourque (2013) påpekar att en spridning i form av fler utbildningar hade resulterat i att metoden hade blivit mer accepterad och användandet hade ökat om fler fått utbildning inom metoden TAKK.

### **Sammanfattning av tidigare forskning**

Genom tidigare forskning är ett tydligt mönster att användandet av tecken som komplement till det verbala språket används för att främja språkutvecklingen. Tecken och gester är något som ligger oss människor naturligt redan från spädbarnstiden. Metoden används enligt tidigare forskning för att stärka barn och elever med särskilda behov. TAKK används först i samband med att ett kommunikationshinder hos en individ upptäckts. Att metoden används i flera olika sammanhang är något den tidigare forskningen tyder på. Populariteten för TAKK ökar och brist på utbildning för pedagoger är något som är framträdande utifrån tidigare forskning.

## **TEORI**

Det finns flera olika teorier om barn språkutveckling, vi kommer i detta avsnitt att ta upp Vygotskijs teori om barn språkutveckling. Vygotskij är en av de teoretiker som lagt grunden till den pedagogiska verksamheten vi har idag. Teorin är relevant utifrån vårt syfte då teorin handlar om barns språkutveckling men även undervisning.

### **Vygotskij**

Lev Vygotskij var en rysk psykolog, hans lärandeteorier förknippas med den sociokulturella teorin (Vygotskij 2001, s. 7). Han menar att barn lär sig genom sociala samspel samt kulturella erfarenheter. Man kan koppla den sociokulturella teorin till ordet samarbete, då den syftar till att människan lär tillsammans och genom andra i sin omgivning. Vygotskij (2001, s. 394) menar att man redan som barn behöver få kännedom samt lära sig hur olika samspel fungerar. Alla sociala aktiviteter som leder till kommunikation mellan individer bidrar till individens lärande och utveckling (Vygotskij 2001, s. 10).

Vi människor har alltid på något sätt kontakt med andra människor, därför beskriver Vygotskij oss som sociala varelser. Runt omkring oss sker ständigt sociala aktiviteter med någon form av kommunikation, detta leder till ett ständigt lärande. Vygotskij (2001, s. 394–396) menar att språket är viktigt att förstå då barnet behöver förstå sin omgivning och även kunna göra sig förstådd. Vygotskij (2001, ss. 29–32) belyser vikten av att tanken på samma sätt som talet är beroende av omgivningen. Han kopplar tanken till talet då han menar att ord kan tolkas på flera olika sätt. Beroende på vad barnet har för associationer från sin omgivning kopplat till ordet, styr betydelsen av ordet för barnet. Olika associationer från omgivningen kan vara filmer, kultur och bilder (Vygotskij 2001, ss. 30–32).

Vygotskij (2001, ss. 254–255) utvecklade även en teori om hur barn utvecklar nya begrepp. I teori gjordes två skillnader kopplat till begrepp, spontana begrepp samt akademiska begrepp. De spontana begreppen menar han sker då barnet befinner sig i olika miljöer där samspel förekommer. En konkret plats är förskolan, genom en miljö som till exempel förskolan tar barnet till sig olika ord och spontana begrepp. Begreppen som uppstår är omedvetna och osystematiska, detta på grund av att de utgår från en konkret situation. De akademiska begreppen beskrivs som medvetna då de utvecklas från att vara spontana begrepp till att bli teoretiska och akademiska begrepp (Vygotskij 2001, ss. 385–387). Ett exempel på när de akademiska begreppen förekommer kan vara under undervisningssituationer. De akademiska

begreppen beskrivs som medvetna då de finns en medvetenhet om att begreppen lärs in (Vygotkij 2001, ss. 254–255).

### **Proximala utvecklingszonen**

Vygotkij (2001, s. 254) beskriver grunden till den proximala utvecklingszonen, den uppkom ursprungligen då Vygotkij kritiserade de kunskapstester som man då mätte barns intelligens med. Vygotkij (2001, s. 337) menar att man istället skulle se på hur barn på egen hand löser problem och hur barn löser problem med hjälp av andra individer. Vygotkij (2001, ss. 337–338) anser att med hjälp av andra individer når barnet längre i sin kunskapsutveckling. De barnet får hjälp och vägledning av idag menar Vygotkij (2001, ss. 257–260) att barnet i morgon kommer kunna klara av själv. Barnet ges möjlighet att imitera den handledning som barnet varit med om för att kunna utveckla sitt tänkande (Vygotkij 2001, ss. 342–343).

Inom den proximala utvecklingszonen beskriver Vygotkij (2001, s. 338) att de finns två zoner. Den första är vad barnet klara av själv och den andra är då barnet är i behov av någon annans hjälp för att kunna lösa ett problem. Det är mellan dessa två zoner Vygotkij (2001, s. 338) menar att den proximala utvecklingen sker. Vygotkij (2001, s. 337) belyser att barns lärande och utveckling är ett resultat av omgivningen. Han menar att barnet utvecklas genom olika samspel i barnets vardag och att detta har en påverkan på barnets utveckling.

Inom den proximala utvecklingszonen är imitation ett centralt begrepp. Vygotkij (2001, ss. 207–209) beskriver hur barn genom imitation pröva de kunskaper som barnet har. Barnet använder även imitation för att ta till sig nya kunskaper och erfarenheter från sin omgivning. Vygotkij (2001, ss. 207–209) beskriver hur imitation skapar samspel, genom samspel ges barnet möjlighet till delaktighet. Vygotkij (2001, ss. 208–211) understryker att delaktighet och samspel har en stor betydelse för barns språkutveckling. När metoden TAKK introduceras för en barngrupp sker detta genom imitation. Pedagogerna visar olika tecken för barnen, väcks ett intresse hos barnen kommer barnet att imitera pedagogen.

### **Internalisering, mediering och artefakt**

Att sammanfoga språket och tanken anser Vygotkij gör att barnen utvecklar sitt logiska tänkande (Vygotkij 2001, ss. 150–152). Vygotkij (2001, ss. 391–393) beskriver internaliseringsprocessen som en mental process hos barnet. Processen är det sista stadiet i

barnets psykologiska utvecklingsfas. Vygotskij (2001, ss. 391–393) menar att internalisering sker i barnets inre och påverkas av andras tankar och värderingar. Ett exempel på hur en internaliseringsprocess kan gå till är då ett barn imiterar en person i sin omgivning. Barnet kan ha svårt att utföra imitationen korrekt, efter några dagar då barnet har bearbetat det som sagts kan barnet utföra imitationen korrekt. Vygotskij (2001, ss. 342–343) beskriver internaliseringsprocessen som en kognitiv utveckling hos barnet. Han menar att barnet tar in ny kunskap från sin omgivning som barnet sedan införlivar till sitt tänkande, på så sätt utvecklar barnet sitt eget jag.

Centrala begrepp i den sociokulturella teorin är mediering och artefakt. Artefakter beskrivs enligt Vygotskij (2001, ss. 325–328) som redskap och verktyg som människan format och skapat detta kan vara datorer, mobiltelefoner eller miniräknare. Vygotskij (2001, ss. 193–195) beskriver mediering som den inre tankeprocessen. Han menar att artefakter i människans omgivning driver fram på vilket sätt människans tankeprocess formas. Medieringen påverkas av kulturer och artefakter i vår omgivning. Artefakter innefattar även flera olika objekt såsom symboler, tecken och gester då detta är något som människan producerat genom tiderna. Vygotskij (2001, ss. 325–330) förklarar att användandet av artefakter såsom tecken för att stötta barn i deras språkutveckling innebär att vi underlättar förståelsen och med hjälp av mediering kan barnet förstå, tolka och agera i sin omgivning.

## **METOD**

Undersökningen som genomförts är en kvalitativ studie. Bryman (2018, ss. 454–455) beskriver kvalitativa undersökningar som kvalitativ information som beskriver ett ämne. Vi valde att utföra en kvalitativ studie för att få fram hur pedagoger använder metoden TAKK i förskolan för att stärka barns språkutveckling samt hur specialpedagoger och logoped vägleder pedagogernas i arbetet med TAKK.

Genom en kvalitativ studie har de intervjuade öppet fått berätta om sina kunskaper och erfarenheter utifrån vårt valda ämne. I kvalitativa studier är fokus på att få ett djupt resultat, detta gör att inom kvalitativa undersökningar framkommer inga siffror i resultatet (Patel & Davidson 2011, ss. 104–106). Resultatet av en kvalitativ studie består istället för siffror av ord och beskrivningar. När kvalitativa undersökningar utförs är syftet att identifiera och synliggöra egenskaper samt information. Detta kan exempelvis vara en persons uppfattningar om ett ämne. Fördelen med kvalitativa undersökningar är att forskaren befinner sig i den närvarande stunden (Bryman 2018, s. 61).

Vi har valt att använda oss utav semistrukturerade intervjuer. I Semistrukturerade intervjuer utgår man från olika frågeområden där frågorna är öppna, vilket ger de intervjuade möjlighet att ge detaljerade svar. Semistrukturerade intervjuer innebär att intervjun består av öppna frågor som successivt smalnar av och genom följdfrågor blir mer specifika (Bryman 2018, ss. 563–564). Bryman (2018, ss. 563–564) beskriver hur forskare använder sig utav semistrukturerade intervjuer för att få fram respondenternas olika synsätt av olika händelser. I semistrukturerade intervjuer är frågorna från start förutbestämda. Fördelen med att använda intervjumetoden är att intervjuaren själv har möjlighet att bestämma vilka följdfrågor som ska ställas beroende på vad respondenten berättar. Bryman (2018, ss. 563–564) menar att semistrukturerade intervjuer gör att intervjun känns mer som ett samtal istället för en intervju, detta kan göra att respondenten känner sig mer trygg i situationen. Bryman (2018, ss. 563–564) beskriver hur resultatet utav semistrukturerade intervjuer analyseras. Han menar att eftersom huvudfrågorna är desamma i varje intervju gör detta att analysen underlättas.

Vi valde att dela upp intervjufrågorna (bilaga 3, 4 och 5) i förväg för att göra oss båda som intervjuare lika delaktiga i samtalen. En utav oss valde att fokusera på bakgrundsfrågorna, och den andra de övriga frågorna. Uppdelningen och strukturen på hur vi fördelade de olika intervjufrågorna varierade mellan de olika intervjuerna då vi båda skulle få känna på hur det



var att utföra en intervju. Under bearbetningsprocessen delade vi upp intervjuerna för att underlätta transkriberingen. Under studiens gång har vi valt att i förväg bestämma tider då vi arbetar med studien tillsammans, arbetet har varit jämt fördelat under hela studiens gång.

### **Validitet och reliabilitet**

Löfdahl, Hjalmarsson och Franzén (2014, ss. 51–52) beskriver hur validiteten i en studie bör övervägas för att studien ska vara trovärdig. Ahrne och Svensson (2011, ss. 228–229) belyser vikten av att reducera det insamlade materialet, samtidigt som det är viktigt att man ger en rättvis bild av varje intervju. Efter att vi utfört våra intervjuer sammanställde vi vår data genom att först ordagrant skriva ner intervju svaren och därefter utförde vi kodning för att på ett tydligt sätt se skillnader och likheter i intervju svaren. Efter att vi ordagrant skrivit ut informanternas svar valde vi att skicka ut våra sammanställda intervjuer till informanterna, så att även de fick möjlighet att läsa igenom resultatet. Detta gjorde vi för att se om informanterna känner igen sig i det vi skrivit för att öka validiteten i vår studie.

Validitet beskrivs även som giltighet, om studien undersöker vad den är avsedd att undersöka. För att en studie ska ha hög validitet är det därför viktigt att studiens syfte och resultat hänger samman och att inget utöver syftet under undersökningsprocessen studeras (Bryman 2018, s.349). Om studiens validitet är svag innebär det att resultatet i studien inte är meningsfullt och inte har en koppling till studiens syfte (Bryman 2018, s. 349). Vi anser att utifrån intervjufrågorna fick vi vårt syfte besvarat och därför anser vi att validiteten i studie är hög.

Vidare beskriver Löfdahl, Hjalmarsson & Franzén (2014, ss. 51–52) begreppet reliabilitet som syftar till huruvida insamlingen av data gått till. Reliabiliteten i en kvalitativ intervjustudie innebär att innehållet och metoden som används i studien ska vara pålitlig och trovärdig samt att undersökningen ska kunna genomföras igen med samma resultat. Reliabilitet handlar även om tillförlitligheten, vilket behandlas i relation till frågan om forskningen kan utföras och reproduceras av andra forskare under andra tillfällen (Bryman 2018, s. 348). Vi har i vår studie strävat efter att ha en så hög reliabilitet som möjligt, däremot bygger informanternas svar på deras erfarenheter. Detta innebär att det är svårt att förutse om resultatet skulle bli de samma om intervjuerna genomförs igen under samma förutsättningar.

## **Urval**

Bryman (2018, ss. 454–456) poängterar att kvalitativa undersökningar har i syfte att utveckla en förståelse för människor kring deras beteenden samt reflektioner kring olika sociala sammanhang. Enligt Bryman (2018, ss. 454–455) beskrivs kvalitativa undersökningar som en pågående process där forskningsfrågan kan vara stor men genom ett målstyrt urval ges möjlighet att smalna av. Innan urvalet bestäms är det viktigt att först ha ett tydligt syfte samt frågeställningar (Bryman 2018, ss. 456–459). Bryman (2018, s. 229) beskriver olika urvalsmetoder såsom bekvämlighetsurval, snöbollseffekten och målstyrda urval.

Vi har valt att utgå från ett målstyrt urval i vårt val av informanter. Detta har vi valt då vi anser att detta är det urval som ger oss den data vi behöver i vår studie. Vi kommer att intervjua tre förskollärare, två specialpedagoger samt en logoped för att få vårt syfte och våra frågeställningar besvarade. En gemensam utgångspunkt i vårt valda urval är att alla har en koppling till metoden TAKK. De tre förskollärarna och en utav de två specialpedagogerna vi valt att intervjua arbetar i samma kommun, men på olika förskolor. Förskollärarna har inte någon koppling till varandra. Den andra specialpedagogen och logopeden arbetar parallellt med varandra och de har valt att utföra flera av sina uppdrag i förskolan gemensamt.

### **Kort beskrivning av urvalspersonerna**

I vår studie har vi valt att använda oss av fingerade namn för att intervjupersonerna inte ska kunna kopplas till studien (Bryman 2018, s. 170).

#### **Förskollärare**

Tina är utbildad förskollärare sedan 2015 och har genomgått en kurs inom metoden TAKK. Kursen bestod av tre tillfällen, varje tillfälle var en timme lång. Erfarenheterna Tina har av metoden TAKK är att hon under sina VFU perioder som student arbetat med metoden samt att hon i sin nuvarande tjänst arbetar med metoden och har gjort detta under fyra år.

Kim är utbildad förskollärare sedan 2016, och har tidigare arbetat som personligassistent under flera år. Kim har gått en kurs inom metoden TAKK, kursen bestod av åtta tillfällen där varje tillfälle var cirka en timme lång. Kim har arbetat med metoden sedan sex år tillbaka både som förskollärare men även som personligassistent.

Hanna är förskollärare sedan 2016, och har inte genomgått någon kurs inom metoden TAKK. Hanna har sedan sin examen arbetat med metoden TAKK på den förskolan som hon idag

arbetar på. När Hanna började arbeta på sin nuvarande förskola hade de övriga pedagogerna nyligen genomgått en kurs inom TAKK. Hanna har via internet fått kunskap inom metoden TAKK och anser att hon är självlärd.

### **Specialpedagoger**

Lisa har arbetat som förskollärare sedan 70-talet. Därefter arbetade hon som talpedagog, men numera arbetar hon som specialpedagog i förskolan men även i grundskolan. I vissa fall följer hon barnen upp till årskurs sex. Hon har även läst kurser på universitet om psykologi. Lisa har genomgått en kurs inom TAKK på 80-talet, och på senare år har hon genomgått en kurs på fyra dagar.

Camilla har en bakgrund som barnskötare därefter förskollärare och idag arbetar hon som specialpedagog. Camilla har arbetat som specialpedagog sedan år 2014. Under tiden hon arbetade som förskollärare gick hon en kurs inom metoden TAKK, kursen bestod av fyra tillfällen.

### **Logoped**

Tilda har arbetat som logoped sedan 2005. Hon har genomgått en utbildning i metoden TAKK på en folkhögskola. När Tilda var tio år gammal genomgick hon en syskonkurs i tecken som stöd av personliga skäl. Detta gör att Tilda har en lång erfarenhet av att använda tecken då hon använt metoden sedan hon var tio år gammal. Hon har arbetat med tecken i sitt yrke från det att hon tog sin logopedexamen 2005. Som logoped anordnar Tilda kurser och föreläsningar för pedagoger som vill arbeta med metoden TAKK.

## **GENOMFÖRANDE**

Som start i vår studie valde vi att fråga andra studenter om de kände till någon förskola som i dagsläget använder metoden TAKK. Vi fick då nummer till flera förskolor där studenter kände till att metoden TAKK används. Vi skickade ut mail som innehöll vårt missivbrev till rektorer i två olika städer. Utav de rektorer som svarade fick vi namn, mail och telefonnummer till de förskollärare som använder sig utav metoden TAKK. Då vi är två studenter som bor i olika städer valde vi att utföra intervjuer i båda städerna. Vi mailade vårt missivbrev (bilaga 6) till de pedagoger och logoped som vi valt att intervjua, i missivbrevet beskrivs syftet med studien samt vad intervjun kommer att innehålla.

I början av varje intervju fick informanterna skriva på en samtyckesblankett samt en blankett om behandling av personuppgifter. Vi informerade även om att intervjun kommer att spelas in via en slipsmikrofon. Intervjuerna som utfördes var mellan trettio och fyrtiofem minuter långa. Varje intervju startade med bakgrundsfrågor för att få en fördjupad bild i pedagogernas och logopedens bakgrund och erfarenheter i metoden TAKK. Inför intervjuerna var pedagoger samt logoped förberedda med material som de visade oss för att ge oss en bild av vilka material som kan användas i förskolans verksamhet. Förskollärarna visade även material i form av bildstöd som de hängt upp på väggarna runt om på förskolorna, detta för att ge oss en bild av hur metoden TAKK används som redskap i den dagliga verksamheten.

## **Forskningsetiska principer**

När en undersökning ska genomföras finns det forskningsetiska principer som vi bör ta hänsyn till då vi genomför intervjuer. De forskningsetiska principer vi tagit hänsyn till är informationskrav/samtyckeskrav, behandling av personuppgifter/anonymitet samt nyttjandekrav.

Vetenskapsrådet (2017, s. 12) redogör för hur informationskrav och samtycke bör följas. För att en forskning ska kunna genomföras korrekt krävs att informanterna blir informerade om vad undersökningen kommer att innehålla samt hur undersökningen kommer att genomföras. För att uppfylla detta krav har vi valt att skicka ut ett missivbrev (bilaga 6). I missivbrevet beskriver vi vilka vi är, vilken högskola vi studerar på samt vad vårt syfte med studien är.

När informanterna tagit del av informationen krävs ett godkännande, ett så kallat samtycke. Samtycke innebär att syftet med undersökningen görs synlig för informanterna och att detta godkänns skriftligt. I början av varje intervju har informanterna fått skriva på en samtyckesblankett (bilaga 2) samt en blankett om behandling av personuppgifter (bilaga 1). Detta görs för att varje informant ska veta vad för rättigheter han/hon har som till exempel, vilka som får ta del av uppgifterna och hur vi kommer använda uppgifterna. Intervjun som utförs är frivillig och informanten kan därför när som helst ta tillbaka sitt samtycke och uppgifterna kommer då inte att användas därefter.

Konfidentialitetskrav innebär att data samt identitetsuppgifter som kommer fram från undersökningen inte sprids vidare. Informationen forskaren fått ta del av utifrån undersökningen är i förtroende (Vetenskapsrådet 2017, s. 40). Behandling av personuppgifter/anonymitet samt nyttjandekrav, innebär att personen som deltagit i undersökningen inte kan bli kopplad till undersökningen. Detta innebär att när någon obehörig läser forskningsresultatet kan personen som deltagit inte kopplas till undersökningen. För att uppfylla detta krav har vi valt att använda oss av fingerade namn i studien, vi har även valt att inte nämna några namn på de förskolor och platser vi utfört intervjuerna på.

Nyttjandekravet innebär att den insamlade informationen om de som deltagit enbart får användas för forskningsändamål och får inte delas ut i icke vetenskapliga syften (Vetenskapsrådet 2017, s. 41). Med all sekretess medföljer tystnadsplikt vilket innebär att vi som studenter inte får dela med oss utav den information vi fått ta del av i intervjuerna.

## **Analys och bearbetning**

Vårt första steg efter att vi utfört våra intervjuer var att bearbeta data. Vi började att skriva ut varje intervju på datorn, vi markerade informanternas svar för att tydligt skilja informanternas svar och våra intervjufrågor. Bryman (2018, s. 369) beskriver hur metoden att först skriva ut intervjuerna underlättar de fortsatta bearbetningen av data. Efter att vi skrivit ut varje intervju delade vi upp materialet så att vi fick bearbeta tre intervjuer var. I bearbetningen använde vi oss av kodning. Kodning innebär att materialet som intervjuerna resulterade i delas upp i olika delar, som sedan får en kod eller ett nyckelord (Bryman 2018, s. 369). Genom att använda metoden kodning blev det lättare för oss att skapa kategorier där vi fick möjlighet att sammanställa intervjuerna och dra slutsatser. Genom kodning underlättade vi även möjligheten att hitta likheter och skillnader för att dra mönster utifrån intervjusvaren. Vi valde även att göra en sammanfattning av varje intervju där vi valde ut det viktigaste delarna utifrån vårt syfte och frågeställningar. Därefter valde vi att byta material för att se om sammanfattningarna vi skapat motsvarar varandras. Efter kodningen och de olika sammanfattningarna skapade vi teman med olika kategorier utifrån intervjusvaren.

## RESULTAT

I detta avsnitt presenteras resultatet utifrån intervjuvären. Resultatavsnittet är uppdelat i tre delar för att tydliggöra vilken yrkesgrupps intervjuvar som presenteras. Vi har valt att skapa teman med rubriker under varje yrkesgrupp för att underlätta förståelsen.

### Förskollärare

I detta avsnitt presenteras förskollärarnas intervjuvar.

#### **TAKK som komplement, förstärkning och stöttning i barns språkutveckling**

Alla tre förskollärare ser metoden TAKK som ett komplement till det talade språket. Hanna beskriver att TAKK är en metod som inte ska utesluta någon annan metod utan istället förstärka det talade språket. Hon säger:

“TAKK ska inte utesluta någon annan metod, utan förstärka det verbala språket. Det är viktigt att se metoden TAKK som ett komplement och stöd för barnen i deras språkutveckling”. (Hanna)

Även Kim beskriver under intervjun att huvudsyftet med TAKK är att metoden är ett språkutvecklande komplement till det verbala språket. Han berättar:

“Metoden hjälper barnen att göra sig förstådda, eftersom det finns så många barn med olika behov så är det viktigt att vi hittar sätt så att vi kan möta alla barn”. (Kim)

Tina poängterar att metoden ska ses som en helhet till hela barngruppen, som ett komplement för att hjälpa barn att kommunicera med varandra men även för pedagoger. Pedagogerna ser metoden TAKK som ett komplement då alla tre pedagoger nämner att metoden utifrån deras erfarenheter har hjälpt flera barn att göra sig förstådda och att metoden har underlättat undervisningen för flera barn. Kim nämner i intervjun “eftersom det finns så många barn med olika behov så kan vi genom TAKK möta alla barn oavsett behov”.

De tre förskollärarna som intervjuades var alla eniga om att TAKK förstärker det talade språket och att metoden bidrar till att öka förståelsen för det talade språket. Hanna beskriver hur TAKK har bidragit till att språkutvecklingen hos barnen på avdelningen ökat. Hanna beskriver utifrån sina erfarenheter att metoden ökat barnens kommunikation och att barnen som använder sig av TAKK efter ett tag då det verbala språket är mer utvecklat slutar att använda tecken och övergår istället till enbart det verbala språket. Hon beskriver:

“Utifrån mina erfarenheter ser jag att metoden TAKK stärker barns språkutveckling då det blir ett sätt att kommunicera, tillslut när de känner sig bekväma så släpper dem tecknen och använder det verbala istället”. (Hanna)

Kim förklarar hur TAKK ger barnen möjlighet att använda flera sinnen samtidigt. Han säger:

“Genom att se, känna och höra förstärks ordets innebörd och barnet får på så vis lättare att förstå”. (Kim)

Även Tina nämner sinnen som ett redskap till barns språkinlärning. Hon berättar:

“Visar jag ett tecken så härmar barnet mig. Samtidigt som de ser tecknet och hör ordet blir ordet mer konkret för barnet än om jag enbart använder mig av det verbala språket”. (Tina)

Alla tre förskollärare ser metoden som ett redskap och en stöttning för alla barn i barngruppen. Tina förklarar hur metoden i första hand togs in i barngruppen då ett kommunikationshinder upptäcktes. Hon beskriver att metoden togs in som en stöttning till språket. Tina beskriver en situation där barngruppen bestod av ett barn som var i behov av särskilt stöd. Hon berättar:

“Vi hade ett barn med autism där vi sett att metoden TAKK underlättat kommunikationen för just det barnet, barnet hade svårt att koncentrera sig. Genom att vi tillförde tecken som komplement till det talade språket öka koncentrationen hos barnet”. (Tina)

Tina beskriver även att barngruppen i nuläget består av flera barn med annat modersmål än svenska och pedagogerna har märkt att metoden är ett bra redskap för att få barn med annat modersmål än svenska att förstå pedagogerna bättre.

Kim beskriver att barngruppen består av ett barn med en hörselnedsättning och att metoden från start var ett verktyg för endast det barnet. När metoden infördes till barnet med hörselnedsättning beskriver Kim att de övriga barnen i barngruppen blev intresserade vilket bidrog till att metoden idag används på hela barngruppen. Han beskriver:



” Efter ett tag blev det tydligt att metoden gynnar hela barngruppen och inte enbart det barn som har en hörselnedsättning. I verksamhetens vardag bli det ofta högljutt, vi kan då stötta barnen med att förstärka språket med hjälp av TAKK”. (Kim)

Även Hanna beskriver varför metoden TAKK infördes i deras verksamhet från start. Hon berättar:

“Vi såg att ett barn som inte har svenska som modersmål hade svårt att samspela med de andra barnen, efter ett tag förstod vi att barnet undviker samspel för att han inte förstod språket. Vi valde då att införa TAKK och märkte att metoden gjorde att han började samspela med de andra barnen”. (Hanna)

### **TAKK som en del i förskolans vardag**

Det som framgår utifrån intervjuerna är att alla tre förskollärare är eniga om att metoden TAKK ska vara en del av verksamhetens vardag. Däremot poängterar Tina att användandet av TAKK främst används vid övergångar mellan aktiviteter. Tina beskriver att metoden underlättar övergångar mellan aktiviteter då det skapas en tydlighet för barnen och att koncentrationen hos barnen ökar när de får något visuellt att fästa blicken på. Tina beskriver att metoden används under hela dagen, men att barnens användande av tecken framkommer som mest under samlingar och matsituationer. Hon säger:

“Vi pedagoger på avdelningen försöker att använda oss utav metoden TAKK under hela dagen, däremot kan vi se att användandet från barnens håll är mest framträdande under matsituationen och under samlingar”. (Tina)

Kim beskriver hur pedagogerna på avdelningen kontinuerligt arbetar med att implementerat metoden TAKK i verksamhetens vardag. Däremot beskriver även Kim att teckenanvändandet hos barnen är mest framträdande under samlingar och matsituationer. Kim förklarar hur avdelningen arbetar med veckans tecken. Kim beskriver att ett nytt tecken lärs ut till barnen varje vecka. Han beskriver:

“Under morgonsamlingen brukar vi pedagoger visa upp veckans tecken genom att vi har en bild som visar hur tecknet ska tecknas samt att vi säger ordet samtidigt som vi tecknar det”. (Kim)

Tina visar olika nyckelknippor som används på avdelningen. På de olika nyckelknipporna finns tecken och bilder på de ord och situationer som kan uppstå på förskolan.

Nyckelknipporna används för att förtydliga olika begrepp och situationer som uppstår i förskolans vardag, ord som till exempel stopp, gunga, att gå på toaletten. Tina förklarar att de olika bilderna gör att barnen kan visa upp vad de vill då det verbala språket inte är utvecklat. Hon menar att nyckelknipporna ger barnen möjlighet att enkelt visa vad de vill.

### **Att fånga barns intresse kring TAKK**

Kim beskriver hur hans arbetslag använder flera redskap i samband med användningen av TAKK. Ett redskap är förskolans surfplatta och applikationen ”Sign it”. Detta är ett verktyg som fungerar som stöd i användningen av TAKK. Applikationen används som stöd för både pedagogerna men även barnen. I applikationen ges barnen möjlighet att trycka på bilder där sedan en person visar vilket tecken som hör till vilken bild. Han berättar:

“ Vi använder oss utav en applikation som heter Sign it som är fantastisk. De finns en bild på till exempel en traktor och vid sidan av finns en kvinna som visar hur man gör tecknet för traktor”. (Kim)

Tina nämner hur en barngrupp kan ha olika behov, och att alla barn är olika. Hon menar att man som pedagog bör ge barnen möjlighet till variation när de kommer till metoden TAKK. Tina beskriver att det är viktigt att fånga barnens intresse, att hitta olika sätt för barnen till att vilja lära. Detta kan ske genom digitala verktyg, böcker eller bilder. Hon säger:

“Då alla barn har olika behov bör vi pedagoger kunna inspirera barnen med olika material för att fånga barnens intresse. Vi har på avdelningen böcker, bilder och digitala verktyg som har koppling till TAKK. Dessa använder vi i samband med den fria leken för att skapa nyfikenhet”. (Tina)

Hanna berättar hur hon och hennes arbetslag såg hur barnen på avdelningen hade ett intresse för att sjunga och detta var något de kunde se under sångsamlingarna. Utifrån barnens intresse

valde dem att ta in tillhörande tecken till de sånger de sjöng på förskolan. Hon nämner även hur det beskrivs i läroplanen att pedagogerna ska vara medforskare och lära tillsammans med barnen och att TAKK är ett bra exempel på detta. Hon säger:

“ Vi pedagoger kan inte alla tecken och därför lär vi tillsammans med barnen, sångsamlingarna är ett bra exempel på när vi lär tillsammans”. (Hanna)

Vi kan se att förskollärarna utifrån barnens intresse söker efter redskap som är knutna till metoden TAKK. Variationen på redskapen gör de möjligt att möta varje barns behov.

### **Vägledning och kunskap i pedagogernas arbete med TAKK**

Alla tre förskollärare får stöd i användandet av TAKK av både rektorn på förskolan samt specialpedagogen. Även det kontinuerliga arbetet med TAKK sker via specialpedagogerna på varje förskola. Pedagogerna belyser vikten av att intresset för metoden måste finnas hos pedagogerna. Det krävs eget arbete och pedagogerna beskriver att en stor del av materialet som används kring metoden TAKK är material som pedagogerna själva funnit via nätet och andra källor. Hanna nämner hur hon tar hjälp av digitala verktyg för att få fram nya tecken. Hon berättar:

“Jag har ännu inte fått någon kurs i metoden TAKK, jag är självlärd, Google är min bästa vän. De andra i mitt arbetslag är utbildade inom metoden TAKK så dem hjälper mig om jag undrar något”. (Hanna)

Även om förskollärarna får söka efter eget material beskriver de även att de kan maila eller ringa specialpedagogen på förskolan för att få de material de behöver. Tina nämner ett exempel då pedagogerna behövde hjälp med bildstöd och tecken till av och påklädnings situationerna som sker i verksamheten. Hon berättar:

“Många gånger fastnar man i sitt arbete med TAKK, men här är vår specialpedagog till stor hjälp, hon hjälper oss att finna material som passar just vår verksamhet “. (Tina)

Kim berättar hur samarbetet med specialpedagogen fungerar då specialpedagogen ofta hör av sig och kommer med förslag på lämpligt material som passar barngruppen. Han säger:

“Vår specialpedagog har varit ute hos oss och observerat och sett vad det är vi behöver men även visat vad det finns för komplement. Vi söker hela tiden efter nya vägar. Det kan vara att vi scrollar på Instagram och där hittar något som passar oss”.  
(Kim)

### **Fördelar och nackdelar med TAKK**

Vi frågade förskollärarna vad de kan se för fördelar med metoden TAKK. Kim berättar:

“Det finns bara fördelar. Den största fördelen är att det stärker barns språkutveckling, och att barnen ges möjlighet att använda flera sinnen samtidigt. Barnen får en visuell inläring och koncentrationen ökar då barnen även ges möjlighet att se ordet samtidigt som de får höra ordet”. (Kim)

Tina beskriver att fördelen med metoden TAKK är att metoden fungerar som en stöttning till alla barn i språket och i kommunikationen. Hon anser:

“Det är inte bara massa verbala ord, utan barnen får se metoden används för att inkludera alla barnen på avdelningen. Oavsett om ett barn inte kan uttrycka sig verbalt ges barnet möjlighet att genom tecken uttrycka sig”. (Tina)

Hanna beskriver de fördelar hon sett under de åren hon arbetat som förskollärare. Hon förklarar:

“ Utifrån mina erfarenheter ser jag att metoden TAKK är som mest gynnsam på de små barnen då jag upplever att barnens koncentration genom TAKK ökar. Jag ser att metoden är en bra stöttning och ett komplement för att underlätta förståelsen för det verbala språket”. (Hanna)

Vi ställde frågan om någon av pedagogerna kan se någon nackdel med att använda TAKK. Hanna berättar att en nackdel med metoden kan vara att pedagogen som använder metoden inte använder den på rätt sätt. Hanna säger:

“Det är viktigt att det verbala språket används i kombination till TAKK, att tecken inte utesluter det verbala språket”. (Hanna)

Kim beskriver att en nackdel är att vissa ord kan ha flera tecken. Kim poängterar att det är viktigt att arbetslaget diskuterar och kommer överens om vilka tecken som ska användas till vilka ord. Han säger:

“Vi är många på förskolan som använder metoden TAKK. Inom TAKK finns de fler tecken för ett ord, nu kommer jag inte på ett bra exempel. Jag kanske använder ett tecken för något och en annan pedagog kanske använder ett annat tecken för samma ord. Det gäller att komma överens om vilket tecken som ska användas”. (Kim)

Tina ser inga nackdelar med att använda metoden TAKK däremot belyser Tina vikten av att mer utbildning till pedagoger behövs. Hon berättar:

“På vår avdelning använder vi metoden TAKK dagligen, däremot känner vi i arbetslaget många gånger att vi hade behövt mer utbildning i metoden, en kurs på tre tillfällen är enligt mig är inte tillräckligt. Jag tror att många pedagoger känner sig osäkra i användandet av metoden”. (Tina)

De nackdelar förskollärarna beskriver med metoden TAKK beskrivs enbart som nackdelar utifrån pedagogernas användning av metoden. Däremot nämns inga nackdelar som tyder på att förskollärarna kan se att TAKK skapar hinder i barns språkutveckling.

### **Specialpedagoger**

I detta avsnitt presenteras specialpedagogernas intervju svar.

### **Stöd och vägledning för pedagoger som arbetar med TAKK**

Lisa beskriver hur hon som specialpedagog arbetar med olika arbetslag för att införa metoden TAKK i deras verksamheter. Hon beskriver att vägledningen sker i form av kurser för förskollärare, kurserna består av sex tillfällen där varje tillfälle är en timme lång. En svårighet som Lisa beskriver är att förskollärarnas tid inte alltid räcker till. Hon berättar:

“Vi finns där för att serva med allt material som pedagogerna behöver och vi kostar ju ingenting, men de är tiden som inte finns till för pedagogerna. Så det blir deras uppgift

att hitta tid för att få en kurs i metoden. Eller så får dem ta de på deras planeringstid som dem har en timma i veckan”. (Lisa)

Lisa beskriver hur vägledningen och kursuppläggen kan se ut på olika sätt, finns intresset för vägledning på flera förskolor sker kursen i kommunhuset. Om istället flera avdelningar på samma förskola vill ha vägledning sker då kursen på förskolan.

Camilla som arbetar i en annan kommun beskriver att specialpedagogerna i kommunen inte anordnar kurser för pedagoger utan istället sker vägledningen genom telefon och mail.

Camilla beskriver hur pedagoger har möjlighet att höra av sig för att få anpassat material. Hon beskriver även att hon kan erbjuda ett grundpaket för pedagogerna. Hon berättar:

“Vi har ett grundpaket som heter AKK där TAKK ingår och då får de börja med folktecken, det är tolv tecken som logopederna har valt ut, som till exempel vad duktig du är, vill du ha mer. Vi har även ett bildstödpaket med tecken som är en start så man snabbt kan komma igång ‘. (Camilla)

Folktecknen som Camilla beskriver är något även Lisa tar upp. Hon menar att folktecknen är en bra början för de pedagoger som väljer att arbeta med metoden TAKK. Folktecken är en uppsättning tecken som Camilla och Lisa beskriver som grundläggande tecken, som är enkla och går snabbt att lära. Lisa nämner några exempel på folktecken. Hon nämner:

“Folktecken är grundläggande tecken som ofta förekommer i barns vardag så som hjälp, mer, mindre och så vidare”. (Lisa)

Specialpedagogerna beskriver hur vägledningen för pedagogerna kan se ut. Lisa utför kurser till förskollärarna medan Camilla inte gör det. Camilla vägleder istället pedagogerna via telefon eller mail. Lisa nämner förskollärarnas brist på tid och hur detta kan skapa hinder i utbildning för pedagoger.

### **Metoden TAKK ett tidigt komplement för alla**

Vi frågade Lisa och Camilla när de ansåg att metoden TAKK skulle användas. De båda är eniga om att metoden ska vara en del av verksamhetens vardag. De poängterar att metoden är viktig för de allra minsta barnen som ännu inte utvecklat det verbala språket. Camilla beskriver hur metoden även fungerar som stöd för de barn som har annat modersmål än svenska. Hon säger:

“TAKK som kommunikationsstöd för barn med annat modersmål än svenska har utifrån mina erfarenheter underlättat förståelsen. Genom att använda tecken och gester har barn med annat modersmål även möjlighet att uttrycka sig utan att använda det verbala språket. Men även med de små barnen så kan man ha TAKK som en tidig insats för alla. Det är nästan alltid jag rekommenderar metoden TAKK ‘’. (Camilla)

Lisa poängterar att metoden ska användas som ett förebyggande syfte. Hon beskriver hur tecken och gester används på småbarnsavdelningar som en naturlig del i vardagen. Hon anser:

‘’ Det är viktigt att se TAKK som ett förebyggande syfte. Som på småbarnsavdelningar så är de normalt att inte kunna uttrycka sig verbalt när man är ett till två år. Självklart ligger man före om man redan på småbarnsavdelningen börjar använda tecken. Att ha lätt för gester ligger i våran natur ‘’. (Lisa)

Lisa och Camilla beskriver hur metoden TAKK ska ses som en insats för alla barn. Däremot beskriver Camilla hur pedagoger i verksamheter använder metoden på olika sätt. Hon förklarar att vissa pedagoger använder metoden TAKK på enbart barn som de anser har kommunikationssvårigheter och behöver stöd för att uttrycka sig verbalt. Medans andra pedagoger arbetar med metoden generell på gruppnivå. Camilla poängterar däremot att metoden bör användas på gruppnivå, att det är då metoden TAKK är mest gynnsam “tanken är ju att TAKK ska användas för alla, för att alla ska ha möjlighet att kommunicera med alla”. Även Lisa poängterar att metoden TAKK ska användas för alla barn. Hon understryker:

‘’Det är jätteviktigt att påpeka för pedagogerna att alla barn bör lära sig tecken. Det är för alla. Man måste öva i gruppen och vara en förebild som vuxen. Därför är det viktigt att införa metoden TAKK i barngruppen redan från start ‘’. (Lisa)

Syftet med att använda TAKK som metod i verksamheten är något både Lisa och Camilla ser som positivt. De anser att syftet med metoden TAKK är att förstärka talet och kommunikationen. Lisa poängterar att metoden TAKK ska ses som ett verktyg, att det är viktigt att inte utesluta det verbala språket utan att tecken är ett komplement till det talade språket. Hon säger:

“Syftet är ju att förstärka kommunikation, dels att jag gör mig förstådd genom att vara så tydlig som möjligt. Att ge barnen ett verktyg som underlättar kommunikationen.

Genom att jag visar att så här kan man göra när man vill ha hjälp, vill ha något eller inte vill. Det är både ett verktyg som ökar förståelsen och ett verktyg som gör att barnen får möjlighet att uttrycka sig”. (Lisa)

### **Fördelar och nackdelar med TAKK**

Vi frågade Lisa och Camilla om vilka fördelar de kan se med att använda metoden TAKK.

Lisa nämner olika fördelar med metoden. Hon beskriver:

“Dels ser man att det är intersensorisk man får mer input till hjärnan, man kommer ihåg bättre, man får med flera sinnen i lärandet. Det ökar uppmärksamhet, uthålligheten och koncentrationen. Det är mer konkret och genom att teckna ordet samtidigt som man säger det talar man långsammare vilket gör att orden blir tydligare”. (Lisa)

Även Camilla nämner att en fördel med att använda metoden TAKK är att taltempot sänks.

Hon säger:

“Talet och kommunikationen blir förstärkt, det blir tydligare. Man sänker tempot vilket bidrar till att orden i talet blir tydligare”. (Camilla)

Camilla nämner även att metoden TAKK utifrån hennes erfarenheter aldrig skadat någon eller bidragit till att språket utvecklats långsammare.

Vi avslutade intervjun med att fråga Lisa och Camilla om de kunde se några nackdelar med metoden TAKK. De båda var eniga om att de inte kan se att det finns några nackdelar i användandet av metoden TAKK. Däremot menar Camilla att det är viktigt att de pedagoger som använder TAKK är medvetna om varför det använder metoden. Hon anser:

“Vi behöver bli bättre på att kommunicera i vilket syfte vi använder metoden TAKK, förstår man inte varför man ska använda TAKK så ser man inte någon mening i användandet”. (Camilla)

Både Camilla och Lisa nämner tidigare att det är svårt för pedagoger att finna tid till att genomgå en kurs eller någon form av fortbildning. De båda nämner att intresset från pedagogernas sida är det väsentliga till en start i användandet av TAKK. De menar att



pedagogernas brist på tid påverkar dem på så vis att de inte får den utbildning de söker och behöver för att kunna arbeta med TAKK.

## **Logoped**

I detta avsnitt presenteras logopedens intervju svar.

### **Vägledning för pedagoger**

Som logoped anordnar Tilda kurser och föreläsningar för pedagoger som vill arbeta med metoden TAKK. Tilda beskriver hur en kurs startar genom att föreläsa om vad kommunikation är. Hon menar att grunden för att arbeta med TAKK bygger på att man som pedagog behöver ha kunskaper om vad kommunikation innebär. Hon berättar:

“Vi brukar börja med att ha en föreläsning om vad kommunikation är och talar om vad syftet är med TAKK, innan vi börjar lära ut tecken. För har pedagogerna det med sig tror jag att det kommer fortsätta att ha ett sug att utvecklas och en vilja till att arbeta med metoden TAKK”. (Tilda)

Efter det beskriver Tilda hur det kan se ut när de utbildar pedagoger i metoden TAKK. Hon berättar:

“Oftast åker jag ut till förskolor och håller föreläsningar under pedagogerna planeringstid. Ibland samlar jag ihop dem i kommunhuset om det har funnits flera förskolor som vill utbilda sig inom metoden TAKK. Men det sättet jag anser fungerar som bäst är när vi kommer ut till förskolorna, när vi får vara i deras miljö och återkommer till förskolan vid flera tillfällen. Det brukar vara två veckors mellanrum mellan varje träff och då hinner pedagogerna reflektera och komma på frågor tills nästa träff. Det blir en ganska lång process på tolv veckor då dem alltid har tillgång till oss och kan fråga om material”. (Tilda)

### **TAKK, en del av pedagogers vardag**

Att använda metoden TAKK anser Tilda ska vara en del i verksamheternas vardag, att metoden inte enbart ska användas i vissa situationer utan att den ska användas under hela dagen. Syftet med metoden beskriver Tilda är att ge barnet ett redskap att samspela språklig innan talet kommer. Hon anser:

“Man ska teckna i alla situationer hela dagen. Vissa tecknar bara vid samlingen men då har man inte riktigt förstått syftet då kommunikationen sker hela dagen ”. (Tilda)

Vi frågade Tilda om hon anser att metoden TAKK enbart ska användas som stöd till barn med kommunikationssvårigheter, eller om hon anser att metoden TAKK ska användas på hela barngruppen. Hon svarade:

“Jag anser att det blivit en omsvängning sen jag börja arbeta här 2015 då det var många ansökningar från pedagoger som behövde stöttning till enstaka barn i barngruppen, då de ansåg att barnet behöver stöd kring språket. Numera får jag ansökningar där rektorer vill ha utbildning till personal i hela sitt förskoleområde, för att få TAKK att användas på hela barngruppen”. (Tilda)

### **TAKK som fördel för barns språkutveckling**

Tilda beskriver att TAKK är en metod som hon utifrån sina erfarenheter märkt stärker språkutvecklingen hos barn. Hon menar att barn i tidig ålder som inte utvecklat sitt språk kan använda TAKK då metoden kräver mindre finmotorik än det talade språket. Hon berättar:

“TAKK är en metod som jag anser bör finnas i förskolans vardag från det att barnen blir inskolade. Yngre barn kan använda metoden för att skapa samspel då tecken och gester finns i vår natur från födseln. Man kan minska den här frustrationen som många små barn har när munmotoriken inte hänger med. Metoden fungerar som stöd och skapar en förståelse men även ett stöd för barnen att uttrycka sig utan att använda det verbala språket. Dock är det viktigt att vi som använder metoden använder tecken som komplement till det talade språket ”. (Tilda)

Vi frågade Tilda om hon kan se några fördelar med användandet av metoden TAKK. Hon säger:

“De kräver mindre finmotorik än det verbala språket och ökar koncentrationen. Detta är något som många pedagoger har märkt, har man tecken till en sång så har barnet något att titta på och därför sitter kvar en längre stund. Det är inte bara ett ordflöde utan man ser också pratet. Många har även märkt att när man tecknar till en sång så sjunger man långsammare och att det gör det lättare för barn att processa då man talar långsammare”. (Tilda)

## **Jämförelse mellan yrkesgrupperna**

Informanterna är eniga om att metoden TAKK stärker barns kommunikation och språkutveckling. De menar att användandet av metoden i hela barngruppen skapar en inkluderande miljö där alla barn lär tillsammans och kan kommunicera med varandra.

Specialpedagogerna samt logopeden beskriver hur metoden bör införas från start i en barngrupp och att metoden ska vara en del i förskollärarnas arbete med barnen. Däremot kan vi utifrån förskollärarnas intervjuer dra en slutsats att pedagogerna först använder metoden då det upptäckt att ett eller flera barn är i behov av någon form av kommunikationsstöd, men att metoden i senare användning blir en del av hela barngruppen. Specialpedagogerna och logopeden menar att det sedan 2015 blivit mer vanligt att rektorer hör av sig för att införa metoden TAKK till hela barngruppen och avdelningar, inte enbart för ett specifikt barn. De menar att det var mer vanligt förut att rektorer hörde av sig om enstaka barn i behov av kommunikationsstöd. I det fortsatta arbetet med metoden TAKK, arbetar förskollärarna och specialpedagogerna nära varandra. Förskollärarna menar att dem när som helst kan kontakta en specialpedagog via telefon eller mail om de behöver råd, vägledning eller nytt material till avdelningen.

Skillnader vi kan se är att förskollärarna beskriver hur metoden används som mest i samband med matsituationen och samlingar. Specialpedagogerna samt logopeden poängterar att metoden ska ses som en del i förskolans vardag och att metoden alltid bör användas.

Logopeden beskriver att om metoden enbart används under samlingar har pedagogen som använder TAKK inte förstått vad metoden innebär då kommunikation sker under hela dagen.

Vi valde att ställa frågan om någon av de intervjuade kunde se någon nackdel med metoden TAKK. Logopeden kunde inte se någon nackdel därför valde vi att inte skriva ut frågan och svaret i resultatet. Däremot beskriver förskollärarna olika nackdelar, Kim beskriver hur metoden kan skapa svårigheter för pedagogerna om pedagogerna i förväg inte är överens om vilka tecken som ska användas. Tina poängterar att förskollärarna fått för lite utbildning i metoden TAKK. Slutligen poängterar Hanna att det är viktigt att metoden används på rätt sätt, som komplement till det talade språket. Även specialpedagogerna beskriver nackdelar med metoden TAKK. Camilla beskriver att pedagogerna som använder metoden TAKK behöver bli bättre på att kommunicera om i vilket syfte metoden TAKK används. Både Camilla och Lisa berättar att en svårighet är att pedagogerna inte finner tid till att gå en kurs eller

fortbildning i metoden TAKK. Informanternas svar i intervjuerna visar på att ingen kan se några nackdelar med själva metoden TAKK, de nackdelar som pedagogerna beskriver handlar om hur metoden används. De nackdelar som nämns utifrån informanternas svar är enligt oss något som bygger på brist i kunskap och även brist på att utbildning för pedagoger. Enligt specialpedagogerna handlar bristen i utbildning för pedagogerna om att tiden inte räcker till.

## RESULTATDISKUSSION

Specialpedagogen Lisa menar att tecken och gester finns i den mänskliga naturen. Hon berättar att barn upp till två år har svårt att kommunicera verbalt. I tidigare forskning beskrivs även hur mammor tidigt kommunicerar med sina spädbarn med hjälp av tecken och handrörelse (Kirk, Howlett, Pine & Fletcher 2013). Vygotskij (2001, s. 10) beskriver i sin teori hur vi människor alltid har kontakt med vår omgivning, Vygotskij menar att människan är en social varelse. Han belyser att barnet ständigt omringas av sociala aktiviteter där samspel sker, vilket leder till ett ständigt lärande. Vygotskij hävdar att språket är en viktig del för barnet när barnet behöver förstå sin omgivning (Vygotskij 2001, s. 394–396).

Förskolläraren Tina belyser att alla barn är olika och att ett mål för förskollärare är att hitta olika vägar för att skapa ett intresse hos barnen till att lära. I tidigare forskning beskriver Moses, Golos och Bennet (2015) att den traditionella undervisningen fungerar men att det bör finnas alternativa inlärningsmetoder för alla barn. Förskolläraren Kim berättar hur metoden TAKK hjälper barn att göra sig förstådda. Han poängterar att det som förskollärare är viktigt att hitta alternativa metoder som hjälper till att möta alla barn i förskolan.

En viktig del inom metoden TAKK som alla pedagoger samt logopeden belyser är att barnen genom metoden ges möjlighet att använda flera sinnen. Genom att använda fler sinnen samtidigt menar Brereton (2010) i tidigare forskning gör att barnets lust till lärande ökar. Förskolläraren Kim förklarar hur metoden TAKK ger barnen en möjlighet att använda sina olika sinnen. Han menar att barnen genom TAKK får se och höra orden och att detta gör att innebörden av ordet förstärks och blir lättare att förstå. Även förskolläraren Tina nämner att sinnena fungerar som ett redskap till barns språkinläring. Tina beskriver att ord som används i samband med ett tecken blir mer konkret än om enbart ordet framkommer genom det verbala språket. Heister Trygg (2012, ss. 28–29) beskriver att språk innefattar flera av människans olika sinnen så som synen, det verbala språket, hörsel, skriftspråket och känseln. Språket är mer än bara kommunikation, språk handlar om hur vi människor på olika sätt delar budskap. Även Brereton (2010) nämner i sin forskning hur barnen genom teckenanvändning ges möjlighet att se, höra och känna på orden.

Ett centralt begrepp inom den sociokulturella teorin är mediering och artefakt. Artefakter beskrivs enligt Vygotskij (2001, ss. 325–328) som redskap och verktyg som människan format och skapat, detta kan vara datorer, mobiltelefoner och miniräknare. Mediering beskrivs

som något som sker i samverkan mellan artefakter och människan. Förskolläraren Tina nämner olika artefakter de använder sig utav i deras verksamhet, såsom böcker, bilder och digitala verktyg. Även förskolläraren Kim berättar hur de använder sig utav en applikation som heter "Sign it" där barnen kan använda applikationen för att söka upp olika tecken. Artefakter kan ses som resurser för att underlätta kommunikationen.

Vygotskij (2001, ss. 325–328) beskriver hur tecken som artefakt kan användas för att stötta barn i deras språkutvecklingen. De artefakter som används i till exempel förskolans vardag har enligt Vygotskij (2001, ss. 325–328) en påverkan på hur sättet vi människor tänker. Specialpedagogen Lisa nämner att det är viktigt att vara en förebild som vuxen för barnen. Detta gör att det är viktigt att noga tänka igenom vilka artefakter som man som pedagog väljer att använda i förskolan. Vygotskij (2001, ss. 395–397) nämner i sin teori att artefakter och associationer hör ihop. Barnet skapar associationer utifrån de artefakter barnet möter i sin omgivning som exempel filmer och bilder (Vygotskij 2001, ss. 29–32).

Vi kan i vårt resultat se att specialpedagogen Lisa beskriver hur metoden TAKK är intersensorisk. Hon menar att man genom flera sinnen får mer input till hjärnan och att det leder till att man kommer ihåg bättre. Detta är något som stämmer överens med tidigare forskning, Brereton (2010) beskriver hur en förskollärare märkt hur barn mellan fem till sex år hade svårigheter med att komma ihåg ord. Efter att förskolläraren införde tecken som stöd i undervisningen visade det sig att barnen efter en tid hade lättare att komma ihåg ord som de tidigare hade svårt att minnas. Fitzpatrick, Thibert, Grandpierre och Johnston (2014) menar att långtidsminnet ökar genom att använda tecken som stöd i kommunikationen.

Vi kan utifrån vårt resultat se att de pedagogerna samt logoped vi intervjuat är eniga om att metoden TAKK kan användas för att skapa en inkluderande miljö på förskolan. Tina nämner att metoden fungerar som ett komplement för alla barn på avdelningen. Hanna beskriver hur metoden använts på avdelningen för att stötta barn med annat modersmål och att metoden varit ett stöd för barnen med annat modersmål att uppnå samspel. Martinsson Niva (2016) beskriver hur metoden gjort att barnen på en grundsärskola fått inflytande i verksamheten. Inflytandet i grundsärskolan ökade då barnen genom TAKK fick möjlighet att ta initiativ och barnen kunde genom tecken uttrycka sina åsikter.

Kim poängterar vikten av att finna olika metoder för att möta alla barn i förskolan. Han menar att metoden TAKK är en metod som kan användas på alla barn i förskolan utan att enbart fokusera på de barn som är i behov av stöd. Detta menar han gör att undervisningen bli inkluderande. Även logopeden Tilda beskriver hur man kan skapa en inkluderande miljö genom att införa metoden TAKK redan på småbarnsavdelningen. Hon menar att metoden gör att de små barnen som inte utvecklat sitt verbala språk får en möjlighet att genom naturliga gester uttrycka sina viljor. Även specialpedagogen Camilla beskriver ett inkluderande arbetssätt genom att använda metoden TAKK för alla barn. Hon menar att alla ska ha möjlighet att kommunicera med alla. Fitzpatrick, Thibert, Grandpierre och Johnston (2014) beskriver hur metoden TAKK förr användes på enbart de barnen i behov av kommunikationsstöd. Numera kan man se att metoden används som komplement till det verbala språket för alla barn.

Barker, Akaba, Brady & Thiemann-Bourque (2013) menar att omgivningen har en stor betydelse för barns språkutveckling. De menar att individer som använder metoden TAKK gynnas av att även omgivningen som individen befinner sig i också använder metoden. Vygotskij (2001, s. 338) beskriver de två zonerna i den proximala utvecklingen mellan vad barn lär sig själva och vad barn lär med hjälp av andra individer. Vygotskij (2001, s. 337) menar att den proximala utvecklingen är ett resultat av den omgivning barnet befinner sig i samt olika samspel som sker i barnets vardag. Tina beskriver hur barn genom imitation utvecklar sitt verbala språk och lär sig nya tecken. Hon menar att när förskollärarna visar ett tecken i samband med det verbala språket imiterar barnet förskolläraren och utvecklar på så sätt nya begrepp. Detta stämmer väl överens med vad Vygotskij nämner i sin teori. Vygotskij (2001, ss. 342–343) menar att barnet genom imitation erövrar nya erfarenheter och tar till sig ny kunskap från sin omgivning. Imitation menar Vygotskij (2001, ss. 342–343) gör att barnet skapar samspel och genom samspel skapas möjlighet till delaktighet.

I Kirk, Howlett, Pine och Fletcher (2013) forskning beskrivs skillnaden mellan amerikanska barn och italienska barns språkutveckling. I forskningen beskrivs att barnen i Italien som är uppvuxna med en mer gestrik miljö jämför med de amerikanska barnen har ett markant mindre ordförråd till skillnad från de amerikanska barnen. Utifrån en kritisk syn på denna forskning kan vi ställa oss frågan om de italienska barnen har en fördel i att uttrycka sig med hjälp av andra medel såsom dans, musik eller drama vilket inte nämns i forskningen.

Utifrån vårt resultat kan vi se att förskollärarna, specialpedagogerna samt logoped inte nämner några nackdelar med metoden TAKK. Det informanterna nämner som kan ses som en nackdel är hur metoden används av pedagogerna. Vi anser att ett dilemma utifrån vårt resultat visar att pedagogerna syn på språk är stereotypiskt då informanterna enbart talar om språk och kommunikation utifrån ett verbalt perspektiv.



## **METODDISKUSSION**

Vårt val av metod har både fördelar och nackdelar. De fördelar vi anser metoden vi valt har är att informanten genom semistrukturerade intervjuer ges möjlighet till en ökad känsla av ett samtal mer än ett förhör. Frågorna som ställdes under intervjun var väl utformade utifrån vårt syfte och våra frågeställningar, detta gjorde att intervjun inte enbart upplevdes som ett samtal då intervjun hade i syfte att få svar på specifika frågor (Bryman 2018 ss. 229–231). Detta i sin tur ledde till att vi som intervjuare fick en känsla av att intervjun var professionell och seriös. De nackdelar vi anser att denna form av intervju har är att vi som intervjuare ständigt måste se till att frågorna håller sig till ämnet. Detta är något vi upplevt som en svårighet då informanterna gärna ville berätta mer som var mindre relevant för vårt ämne. Vi anser att det krävs övning för att uppnå en bra intervjuteknik. Övning och erfarenhet tror vi kan bidra till att man som intervjuare lär sig hur en intervju ska ledas för att intervjun inte ska bli irrelevant.

Utifrån resultatet i studien och det vi vet idag om den bristande utbildningen för förskollärare inom metoden TAKK, hade man kunnat göra en enkätundersökning. Genom en enkätundersökning hade man kunnat få fram en specifik siffra på hur stor del av förskollärarna idag som genomgått en kurs eller fortbildning inom TAKK metoden.

## **DIDAKTISKA KONSEKVENSER**

Genom denna studie har vi fått möjlighet att intervjua olika yrkesgrupper som arbetar med metoden TAKK. Utifrån studiens resultat kan vi se att förskollärarna, specialpedagogerna samt logopeden som vi intervjuat har ett stort intresse för metoden TAKK. Utifrån resultatet kan vi även se att de olika yrkesgrupperna samarbetar för att införa metoden på de olika förskolorna. Under studiens gång har vi haft svårigheter med att finna tidigare forskning kring metoden TAKK som är relevant för vår studie. Utifrån våra erfarenheter samt informanternas intervjuvar har vi märkt att metoden används på en stor del av landets förskolor.

En fråga vi ställer oss är ifall det är möjligt att metoden TAKK enbart kan ha positiva följder för barns språkutveckling. Som fortsatt forskning skulle vi vilja ta reda på mer om hur pedagoger med en annan syn på språk ser och förhåller sig till metoden TAKK.

Vi anser att forskning kring metoden TAKK bör utökas då metoden är aktuell i dagens förskolor. Vi anser att de förskollärare som använder metoden TAKK bör genomgå en utbildning inom metoden för att få kunskaper om i vilket syfte och hur metoden ska användas. I resultatet nämner förskollärarna att det finns brist i utbildning för pedagoger inom metoden TAKK. De anser att utbildningen som erbjuds är under för få tillfällen. Specialpedagogerna och logopeden nämner i intervjuerna att för att en utbildning ska erbjudas krävs det att arbetslaget har ett intresse att vilja arbeta med metoden TAKK, men även att tiden bör finnas för att utbildningen ska vara möjlig. Vi anser att alla som arbetar i förskolan bör genomgå en utbildning inom metoden TAKK, då metoden utifrån vårt resultat kan användas som komplement och stöttning för att stärka kommunikationen för alla barn i förskolan. Kunskaper vi tagit del av i den tidigare forskning samt resultatet av informanternas svar kommer alltid att finnas med oss i vårt kommande yrke. Resultatet i denna studie har bidragit till att vårt intresse för metoden TAKK ökat, och vi ser fram emot att använda metoden i vårt framtida yrke som förskollärare.

## REFERENSLISTA

Ahrne, G. & Svensson, P. *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber, 2011.

Barker, RM., Akaba, S., Brandy NC. & Thiemann-Bourque, K. (2013). *Support for AAC Use in Preschool, and Growth in Language Skills, for Young Children with Developmental Disabilities*. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4017351/>

Brereton, AE. (2010) *Is Teaching Sign Language in Early Childhood Classrooms Feasible for Busy Teachers and Beneficial for Children? Young Children Vol. 65, Iss. 4, (Jul 2010): 92-97*. <https://search-proquest-com.lib.costello.pub.hb.se/eric/docview/762466195/8D3567D8919A476CPQ/1?accountid=9670>

Engdahl, Ingrid & Ärlemalm-Hagsér, Eva (red.) (2015). *Att bli förskollärare: mångfacetterad komplexitet*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Fitzpatrick, E. M., Thibert, J., Grandpierre, V., & Johnston, J. C. (2014). *How HANDy Are Baby Signs? A Systematic Review of the Impact of Gestural Communication on Typically Developing, Hearing Infants under the Age of 36 Months. First Language, 34(6), 486-509*. <https://search-proquest-com.lib.costello.pub.hb.se/eric/docview/1773227663/D8F6DC1397454816PQ/1?accountid=9670>

Heister Trygg, Boel (2012). *AKK i skolan: en pedagogisk utmaning : om alternativ och kompletterande kommunikation (AKK) i förskola och skola*. 1. uppl. Malmö: Södra regionens kommunikationscentrum (SÖK)

[http://www.sodertorn.fhsk.se/wp-content/uploads/2018/11/Tips-for-samspel-och-kommunikation\\_TUFF\\_Sodertorns-fhsk.pdf?fbclid=IwAR0HBhmdgXnehfG7czxSH2yq-dCpS9Sc9A7PGDg1YKsiwMRBA8HvDfGbGqg](http://www.sodertorn.fhsk.se/wp-content/uploads/2018/11/Tips-for-samspel-och-kommunikation_TUFF_Sodertorns-fhsk.pdf?fbclid=IwAR0HBhmdgXnehfG7czxSH2yq-dCpS9Sc9A7PGDg1YKsiwMRBA8HvDfGbGqg)

Kirk, E., Howlett, N., Pine, KJ. & Fletcher, BC. (2013). *To Sign or Not to Sign? The Impact of Encouraging Infants to Gesture on Infant Language and Maternal Mind-Mindedness*.

<https://search-proquest-com.lib.costello.pub.hb.se/eric/docview/1509084766/40F719404FA746FFPQ/6?accountid=9670>

*Läroplan för förskolan: Lpfö 18.* (2018). [Stockholm]: Skolverket

- Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=4001>

Martinsson Niva, M. (2016). *Det demokratiska uppdraget - en utmaning för pedagogen i grundskolan? En studie om elevinflytande i träningskolan där TAKK används som kommunikationsvtyg.* Lic.-avh. Umeå: Umeå universitet. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:899085/FULLTEXT01.pdf>

Moses, AM., Golos, DB. & Bennett, CM. (2015) 'An Alternative Approach to Early Literacy: The Effects of ASL in Educational Media on Literacy Skills Acquisition for Hearing Children', *Early Childhood Education Journal*, vol. 43, no. 6, pp. 485-494. <https://doi.org/10.1007/s10643-015-0690-9>

*Nationalencyklopedin 2018.* (2019). Malmö: NE Nationalencyklopedin AB

Nilsson, Björn & Waldemarson, Anna-Karin (2016). *Kommunikation: samspel mellan människor.* 4., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Parks Haas, K. (2011) *Inspiring an Aesthetic Appreciation of Language.* <https://search-proquest-com.lib.costello.pub.hb.se/eric/docview/860366798/1D6552DF8954404EPQ/2?accountid=9670>

Patel, Runa & Davidson, Bo (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning.* 4., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur

Vetenskapsrådet: God forskningsed

[https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/Godforskning\\_s\\_sed\\_VR\\_2017.pdf](https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/Godforskning_s_sed_VR_2017.pdf)

Vygotskij, Lev Semenovič (2001). *Tänkande och språk*. Göteborg: Daidalos

Öhman, Margareta (2006). *Den viktiga vardagen: vardagsberättelser och värdegrund*. 1. uppl. Hässelby: Runa

## BILAGOR

### Bilaga 1



## HÖGSKOLAN I BORÅS

Förskollärare programmet  
Katarina Zeko, Antonia Maric, Student

2019-11-27

### **Samtycke till insamling och behandling av uppgifter om dig**

Som en del av kursen 11FK75 vid Högskolan i Borås utför vi en studie med syftet med vår studie är att undersöka hur metoden TAKK (Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation) används i förskolan, i vilka situationer pedagogerna använder TAKK samt hur pedagogerna anser att TAKK stärker barns språkutveckling.

Vi som utför studien skulle vilja att du lämnar vissa uppgifter om dig själv, närmare bestämt ålder, utbildningsbakgrund.

Uppgifterna kommer att användas för att få en bredare bild kring metoden TAKK. Resultatet av intervju kommer endast att användas i forskningsändamål.

Högskolan i Borås är personuppgiftsansvarig för behandlingen, som sker med stöd av artikel 6.1 (a) i dataskyddsförordningen (samtycke).

Uppgifterna kommer att användas av Katarina Zeko och Antonia Maric samt vara tillgängliga för lärarna på den aktuella kursen och centrala administratörer vid högskolan. Uppgifterna kan dock vara att betrakta som allmänna handlingar som kan komma att lämnas ut i det fall någon begär det i enlighet med offentlighetsprincipen.

Uppgifterna kommer att lagras inom EU/EES eller tredje land som EU-kommissionen beslutat har en skyddsnivå som är adekvat, dvs. tillräckligt hög enligt dataskyddsförordningen. Uppgifterna kommer att raderas när de inte längre är nödvändiga.

Resultatet av studien kommer att sammanställas i oidentifierad form och presenteras så att inga uppgifter kan spåras till dig.

Du bestämmer själv om du vill delta i studien. Det är helt frivilligt att lämna samtycke, och du kan när som helst ta tillbaka ett lämnat samtycke. Dina uppgifter kommer då inte att användas mera. På grund av lagkrav kan högskolan dock vara förhindrade att omedelbart ta bort uppgifterna.

Jag samtycker till att uppgifter om mig samlas in och behandlas enligt ovan.

---

Underskrift

---

Namnförtydligande

---

Ort och datum

**Fylls i av ansvarig lärare eller handledare**

-----  
Studentens namn

-----  
Kurs och kurstillfälle

-----  
Kursansvarig (namn, avdelning)

**Mall för samtycke till studenters insamling och behandling av personuppgifter inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå**

Information till den som ska fylla i mallen

Nedan följer en mall som kan användas av studenter inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå för att hämta in samtycke till insamling och behandling av personuppgifter. Mallen utgår från att en undersökning av något slag ska göras, exempelvis inom ramen för en uppsats, men mallen går att anpassa för andra situationer.

Samtycke ska alltid lämnas skriftligt och hämtas in innan behandlingen av personuppgifter börjar. Efter att samtycke har hämtats in får behandling ske i enlighet med samtycket. Samtycket sätter alltså ramarna för vilken behandling som är tillåten. Om annan behandling ska ske måste nytt samtycke hämtas in innan behandlingen börjar. I det fall ett samtycke återkallas, ska behandlingen upphöra. Detta påverkar dock inte den behandling som redan har skett.

I mallen finns text markerad med hakparenteser. Sådan markering betyder att information som är anpassad för den specifika situationen ska fyllas i. Informationen ska vara fullständig och lättförståelig. Personen vars uppgifter man vill behandla ska få en klar bild av vilka personuppgifter som kommer att behandlas, på vilket sätt de kommer att behandlas, och i vilket syfte de kommer att behandlas. Efter att informationen har fyllts i ska hakparenteserna tas bort.

I mallen finns också text markerad med dubbla snedstreck. Sådan markering betyder att texten inte alltid är relevant. Om texten är relevant ska snedstrecken tas bort och den övriga texten vara kvar. Om texten inte är relevant ska hela stycket tas bort.

Den här mallen ska alltid anpassas efter den specifika situationen. Om du är osäker eller har några frågor är du välkommen att kontakta din lärare eller handledare.



Denna sida är endast en beskrivning av mallen, och alltså inte del av själva mallen.

---

Underskrift

---

Namnförtydligande

---

Ort och datum

**Fylls i av ansvarig lärare eller handledare**

---

Studentens namn

---

Kurs och kurstillfälle

---

Kursansvarig (namn, avdelning)

## **Bilaga 3**

### **Intervjufrågor förskollärare**

1. Vad har du för utbildning?
2. Hur lång tid har du arbetat i som förskollärare?
3. Har du någon gång fått gå en kurs eller någon form av fortbildning i TAKK metoden?
4. Hur lång erfarenhet har du av att arbeta med TAKK?

### **Användning av TAKK i barngrupp**

5. Hur används TAKK på er avdelning för att stärka barns språk?
6. I vilket syfte anser du att man bör använda metoden TAKK?
7. I vilka situationer använder ni TAKK? Ge gärna exempel.
8. Anser du att TAKK stärker barns språkutveckling? Och isfall hur?
9. Används metoden TAKK som stöd till alla barn, eller bara för en del barn?
10. Tror du att TAKK har några nackdelar för barns kommunikation och språkutveckling? Och i sådana fall hur?

### **Hur erhålls vägledning och kunskap i pedagogerna vardagsarbetet**

11. Vem är ansvarig för att TAKK lärs ut till pedagoger i verksamheterna?
12. Hur får ni vägledning och kunskap i det kontinuerliga arbetet med TAKK?

### **För och nackdelar med att arbeta med TAKK**

13. Vilka fördelar finns med TAKK?
14. Vilka nackdelar finns med TAKK?

## **Bilaga 4**

### **Intervjufrågor specialpedagog**

1. Vad har du för utbildning?
2. Hur lång tid har du arbetat i förskolan som specialpedagog?
3. Har du någon gång fått gå en kurs eller någon form av fortbildning i TAKK metoden?
4. Hur lång erfarenhet har du av att arbeta med TAKK?

### **Vägledning av pedagoger**

5. Hur vägleds pedagoger till att arbeta med TAKK?
6. På vilket sätt och vart sker vägledningen för pedagogerna?

### **Uppfattning och erfarenheter av TAKK**

7. När anser ni att metoden TAKK ska användas? Ge exempel
8. I vilket syfte anser du att man bör använda metoden TAKK?
9. Används metoden TAKK som stöd till alla barn, eller bara för en del barn? I sådana fall vilka?
10. Anser du att TAKK stärker barns språkutveckling? Och isfall hur?
11. Tror du att TAKK har några nackdelar för barns kommunikation och språkutveckling? Och i sådana fall hur?

### **För och nackdelar med att arbeta med TAKK**

12. Vilka fördelar finns med TAKK?
13. Vilka nackdelar finns med TAKK?

## **Bilaga 5**

### **Intervjufrågor logoped**

1. Vad har du för utbildning?
2. Hur lång tid har du arbetat i som logoped?
3. Har du någon gång fått gå en kurs eller någon form av fortbildning i TAKK metoden?
4. Hur lång erfarenhet har du av att arbeta med TAKK?

### **Vägledning av pedagoger**

5. Hur vägleds pedagoger till att arbeta med TAKK?
6. På vilket sätt och vart sker vägledningen för pedagogerna?

### **Uppfattning och erfarenheter av TAKK**

7. När anser ni att metoden TAKK ska användas? Ge exempel
8. I vilket syfte anser du att man bör använda metoden TAKK?
9. Används metoden TAKK som stöd till alla barn, eller bara för en del barn? I sådana fall vilka?
10. Anser du att TAKK stärker barns språkutveckling? Och isfall hur?
11. Tror du att TAKK har några nackdelar för barns kommunikation och språkutveckling? Och i sådana fall hur?

### **För och nackdelar med att arbeta med TAKK**

12. Vilka fördelar finns med TAKK?
13. Vilka nackdelar finns med TAKK?

## **Bilaga 6**

Missivbrev

Hej!

Vi är två studenter som studerar på Campus Varberg där vi utbildar oss till förskollärare. Vi går just nu vår sista termin och skriver vårt examensarbete. Ämnet vi valt att skriva om är TAKK (tecken som alternativ och kompletterande kommunikation).

Syftet med vår studie är att undersöka hur metoden TAKK används i förskolan, i vilka situationer pedagogerna använder TAKK samt hur pedagogerna anser att TAKK stärker barns språkutveckling.

Vi arbetar i nuläget med att fördjupa oss i forskning kring vårt valda ämne. Genom att utföra kvalitativa undersökningar i form av intervjuer på verksamma förskollärare, specialpedagoger samt en logoped få en bredare bild av metoden TAKK. Vi vill därför intervjua dig som har kunskaper kring ämnet och är verksam i förskolan. Intervjun som vi kommer att utföra består av tio frågor varav tre av frågorna är bakgrundsfrågor. Intervju tar mellan trettio till fyrtiofem minuter.

Vid intervju kommer vi att ta hänsyn till forskningsetiska principer så som informationskrav/samtyckeskrav, behandling av personuppgifter/anonymitet samt nyttjandekrav. Resultatet av intervju kommer endast att användas i forskningsändamål.

Vi hoppas att du vill delta i intervju och ser fram emot ett möte med dig. Har du några frågor eller funderingar är ni välkomna att kontakta oss.

Med vänliga hälsningar Katarina Zeko och Antonia Maric



# HÖGSKOLAN I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: [registrator@hb.se](mailto:registrator@hb.se) · Webb: [www.hb.se](http://www.hb.se)